בת עין — דרושים לשבת הגדול

וידבר ה' וגו' צו את אהרן וגו' זאת תורת העולה היא העולה על מוקדה וגו' (ו א - ב). ומסיים בסוף הענין דקרבנות (ז לח) ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם לה' במדבר סיני. ויש לדקדק, שלכאורה הוה ליה למיכתב במדבר סיני קודם להקריב, ולכתוב את בני ישראל במדבר סיני להקריב וגו'. גם להבין ענין פסח מצרים שהיה מקחו מבעשור (פסחים פ"ט מ"ה).

הנה עיקר ענין יציאת מצרים שיצאו מהקליפות נו"ן שערי טומאה ונכנסו לנו"ן שערי קדושה. ומקור הקליפות הוא בחינת גסות הרוח (ר"ח ש' היראה פ"ד אות כח), ובמצרים היו בבחינת גסות הרוח, לכן ממה שהיו בתחלה בבחינת אדם בשלמות ומחמת גסות הרוח נסתלקה מהם בחינת הקדושה, כמאמר (סוטה ה.) אין אני והוא יכולין לדור וכו', ונסתלקה בחינת א' מן אד"ם, שנסתלקה בחינת אלוף בחינת אלופו של עולם בחינת קדושה מן אדם, ונשאר אותיות ד"ם.

וזהו למכה מצרים בבכוריה"ם כי לעולם חסדו (תהלים קלו י), היינו שהכה ה' בחינת בכוריהם, בחינת גסות, כי בכור הוא בחינת גסות.

ושמעתי בשם אחד שפירש מאמר חז"ל (אבות פ"ה מ"א) בעשרה מאמרות נברא העולם כו' כדי כו'. ופירש על דרך מאמר חז"ל (סנהדרין לח.) יתוש קדמך במעשה בראשית, היינו שעל ידי שיזכור האדם שיתוש הוא קודם לפניו במעשה בראשית עי"ז לא יתגאה האדם, ואם היה נברא העולם במאמר אחד היו כל הנבראים בפעם אחת בהשוואה ולא היה קדימת היתוש, וכשנברא בעשרה מאמרות היה קדימת היתוש, ועל ידי זה יגיע שפלות לאדם ולא יתגאה ויהיה שכר טוב לצדיקים.

ולבחינה זו מרומז שפסח של מצרים היה מקחו מבעשור, לרמז לבחינת בעשרה מאמרות הנ"ל בחינת שפלות.

ולזאת, אם שבאמת במחשבה היה יעקב אבינו ע"ה הבכור ליצירה (בר"ר סג ח), ונולד עשו תחילה, כדי שלא יהיה ליעקב אבינו ע"ה בחינת התנשאות וגסות ח"ו.

אמנם גם בחינת שפלות ביותר גם כן אינו שלמות בעבודה, כי אם יושפל בעיניו ביותר לא יוכל להתקרב ולגשת אל הקודש לתורה ולתפלה מחמת רוב שפלותו, באמרו מי אני אשר אקום קדם מלכא להתפלל ולייחד בעולמות העליונים, ובעבור שפלותו יפול לבו בקרבו ח"ו ביותר, לכן צריכין גם כן למעט התנשאות לשם ה'.

ולכן קנה יעקב הבכורה מעשו (בראשית כה לג), כדי שיהיה לו מעט התנשאות וחיזוק הלב לעבודת ה' ית"ש. וברוב שפלותו אמר (בראשית לב י) קטונתי מכל החסדים ומכל האמת, ותיבת האמת נקוד בזקף קטן, פירוש שבחינת קטן זקוף למעלה, כי מאן דזעיר איהו רב (זח"א קכב.), וזהו בחינת שבת הגדול, שיזדקף למעלה, כדאיתא בזוה"ק (ע' זח"ב רד.).

כי עיקר התקרבות וכניסה לעבודתו לבחינת קדושה הוא על ידי בחינת ענוה, ולא יתהלל האדם את עצמו בשום טובה שיש לו כמאמר הכתוב (ירמיה ט כב) אל יתהלל חכם בחכמתו וגבור בגבורתו ועשיר בעשרו, כי באמת הקב"ה לא נתן לו הטובה והחכמה כדי שיתגאה בה, אדרבה אם חכם הוא חכמתו מסתלקת ממנו (פסחים סו:). אמנם העצה היעוצה לזה הוא, כאשר נתן לו ה' כל הטובה יסתכל בלב וחיות של הדבר, מי הוא המחיה ומהווה את הטובה, וכאשר מתבונן בלב של כל דבר ובחיותו ורואה ומבין כי השי"ת הוא המחיה את כולם ונותן לב וחיות בתוך כל נברא וטובה אזי נכנע ונשפל לפני ה'.

וע"ז אנו מתפללים לה' (ברכה אמצעית דתפילות שבת ויו"ט) וטהר לבנו לעבדך באמת, היינו באמת מרמז לג' בחינות טובה הנ"ל היינו אות א' שהיא ראשונה לאותיות מרמזת לבחינת רוחניות, היינו לבחינת חכמה. ואות מ"ם שהיא אמצעית האותיות, מרמזת לבחינה האמצעית בחינת גבורה, שאינה כל כך רוחנית כמו חכמה. ואות תי"ו שהיא אחרונה לאותיות, מרמז לבחינת גשמיות בחינת עשירות. וזהו וטהר לב"נו, רצה לומר שיהא בחינת ל"ב של כל דבר טהור וזך, ונראה לעינינו ונבין היטב בחינת חיות ול"ב של בחי' אמת, ג' בחינות טובה הנ"ל, ועל ידי זה יהיה לנו בחינת ענוה כנ"ל.

ועל ג' בחינות ל"ב הנ"ל של ג' בחינות טובה הנ"ל מרמז הכתוב צו את אהרן וגו', צו גימטריא ג' פעמים ל"ב, שאמר הקב"ה למשה שיכניס באהרן ג' בחינות ל"ב הנ"ל. ואם שאהרן היה בשלמות השפלות וענוה, אמנם הקב"ה צוה למשה שיכניס בו עוד יותר, כדי שיוכל אהרן להמשיך גם על כל ישראל בחינת ל"ב הנ"ל, ועי"ז יהיה להם בחינת ענוה, ויקרבו את עצמם לבחינת קדושה בחינת א' אלופו של עולם, ותתקרב האות א' לאותיות ד"ם, ויהיה אד"ם בשלמות.

וזה שאמר הכתוב (ויקרא א ב) אדם כי יקריב וגו'. ר"ל שעיקר הקרבן הוא שיקריב האותיות אדם זה לזה כנ"ל.

וזהו שאמר הכתוב (ויקרא ז לז) ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם, ומפרש הכתוב במה יקריבו, ואמר במדבר סיני, היינו סי"ני עם הכולל גימטריא ענו"ה, פירוש בבחינת ענוה יקריב הקרבן של אותיות אד"ם כנ"ל.

ואמר הכתוב היא העולה על מוקדה, ר"ל מוקדה מלשון קידה והשתחויה והכנעה וענוה, פירוש שעיקר העולה והקרבן היא בחינת מוקדה בחינת ענוה.

וזהו ענין פסח מצרים שהיה מקחו מבעשור לחודש, ואיתא במדרש (פסיקתא דר"כ פ' ה אות יז) שלקחו טלה בעשור לחודש וקשרו אותו בכרעי המטה. פירוש, בעשור מרמז לבחינת יו"ד הקטנה שבאותיות, שמרמז לבחינת ענוה וקדושה, ובבחינת עשור בחינת יו"ד בחינת ענוה לקחו ה"טלה גימטריא ד"ם, פירוש מה שהיה במצרים בחינת ד"ם כנ"ל, קשרו אותו בחינת ד"ם לכרעי המטה, היינו לבחינת כריעה, בחינת ענוה, בחינת אלף הנ"ל, ונעשה אדם כנ"ל בחי' יו"ד, והיה כך קשור עד ליל חמישי בשבת כי העשור לחודש היה בשבת (שבת פז:, טור או"ח סי' תל אליבא דסדר עולם), וכל יום קבלו מבחינת יו"ד, ונעשה חמשה פעמים יו"ד עולה חמשים, ונכנסו לחמשים שערי קדושה.

ועיקר התחלת כניסה לקדושה היתה בחינת ענוה, כי על ידי בחינת ענוה יכולים להגיע לבחינת קדושה ודביקות בה' במחשבה דיבור ומעשה בקדושה, ולהיות בבחינת שבת הגדול בחינת מחשבה (זח"ג פט:) שלפני בחינת פס"ח פ"ה ס"ח (טעמי המצות פ' בא), כאשר שמעתי מאבי זללה"ה שאמר בשם ר' ליבר זללה"ה כנ"ל.

ולזה רמזו רז"ל (שבת קיח:) אלמלי שמרו ישראל שתי שבתות כראוי מיד נגאלין, פירוש בחינת שבת במחשבה, ובחינת שבת בדיבור, שיהא בקדושה וטהרה כראוי, מיד יהיו נגאלין ונכנסין לבחינת קדושה, כן יהי רצון אמן:

הכהן המחטא אותה יאכלנה במקום קדש תאכל וגו' (ו יט). הנה עיקר תכלית המצות היא כדי לצרף בהן את הבריות (בר"ר מד א), פירוש כי הגוף הוא דבר גשמי בחינת חושך בלתי אור, והקב"ה ברוב רחמיו וחסדיו רצה לזכך ולזכות את ישראל שיכנס ויאיר אור השם יתברך בגוף הגשמי, ושיהיה להם אור רוחני באהבה ויראה לה' ומחשבות קדושות, לפיכך הרבה להם תורה ומצות (מכות פ"ג מט"ז), כדי שעל ידי תורה ומצות יאיר בהם אור ה', ויבואו לבחינת עלמא דאתכסיא, לבחינת מחשבה קדושה באהבה ויראה בלתי לה' לבדו, כמאמר הכתוב (דברים כט כח) הנסתרות לה' אלהינו וגו' פירוש שהעיקר הוא שיהיה הנסתרות היינו המחשבות קדושות בלתי לה' לבדו.

ובחינת מחשבה כזו נקרא בחינת שבת, בחינת נייחא לה' (ע' זח"א מז:, ע' זח"ג קח.) שנעשה רצונו, וכמו ששמעתי מאבי זללה"ה שאמר בשם ר' ליבר זללה"ה על שבת שלפני הפסח שקורין אותו שבת הגדול (טור או"ח סי תל), פירוש שב"ת הוא המחשבה, פס"ח הוא הדבור שנקרא פ"ה ס"ח (טעמי המצות פ' בא), ובחינת שבת בחינת מחשבה שלפני הפסח הוא הדיבור, כשהוא בבחי' קדושה קורין אותו שבת הגדול, כי הוא העיקר כנ"ל.

גם יש לפרש על זה הדרך, דהנה יש ב' בחינות צדיקים באהבה לה', בחינה א' שאוהב את ה' מחמת רוב שפלותו, שרואה פחיתות עבודתו לה', ואף על פי כן הקב"ה מרחם עליו ועושה לו חסד ורחמים אף על פי שאינו כדאי, כמו שאנו משבחים אותו (ברוך שאמר) ברוך מרחם על הבריות, אף על פי שאינו כדאי, אמנם כ"ז הוא אהבתו לה' כאשר רואה חסדי השי"ת שעליו. אמנם יש עוד בחי' צדיקים שאוהבים את ה' מתוך יסורים (היינו כאשר אין להם משאלות לבם עדיין, ואף על פי כן הם אוהבים אותו ית') באהבה אמיתית אעפ"י שעדיין אין להם בחינת גאולה וישועה מיסורים שלהם.

ובחינה זו נקרא שבת שלפני הפסח, פירוש שבת מרמז לבחינת אהבה עילאה, פסח מרמז לבחינת גאולה. וזהו שבת שלפני הפסח, פירוש בחינת אהבה לה' שהוא מתוך יסורים, שלפני הפסח בחינת גאולה, קורין לבחינה זו שבת הגדול, בחינת אהבה עילאה הגדולה במעלה מבחינה הראשונה.

ובחינה זו היה במצרים, שהיה שבת שלפני הפסח לפני הגאולה, והיה גדול משאר שבתות, כי שבת אחר אינו מאיר בימי השבוע רק עד יום ג' בשבת כדאיתא בגמרא (ע' שבת יט.), ושבת שבמצרים שלפני הפסח היה בעשור לחודש (שבת פז:, טור או"ח סי' תל אליבא דסדר עולם), והאיר בימי השבוע עד יום ד' שהוא ערב פסח, והיה לישראל אהבה לה' ושחטו את הפסח באהבה גדולה לה' כל עדת ישראל על ידי הארת שבת הגדול בחינת אהבה עילאה כנ"ל.

וזהו עיקר תכלית המכוון של כל המצות, שיאירו אור ה' בהגוף בבחי' אהבה ויראה במחשבתו כנ"ל.

אמנם זהו דוקא אחר שנתן לנו השי"ת את תורתו הקדושה בתרי"ג מצות, ומעוררים את לבבינו ומחשבותינו לבחינת אהבה כנ"ל, אבל אבותינו אברהם יצחק ויעקב שעדיין לא קבלו את התורה והמצוות זככו את גופם בשאר עבודות, כדאיתא בספרים (ע' זח"א קמא.) שאברהם אבינו ע"ה עבד לה' בחפירת באר מים חיים עבודת תפילין, ומה שנתקן על ידינו בעולמות עליונים על ידי תפלין שלנו בחינה זו תקן אברהם אבינו ע"ה בחפירת הבאר.

ובאמת חפירת הבאר הוא זרה ממצות ה', שאינה מהם, רק הוא בחי' תאוות עולם הזה, ולכן נקרא עבודה זרה, פירוש שהיא עבודה שאינה ממצות ה' ולכן נקראת זרה.

וזהו שיסד בעל אגדה מתחילה עובדי עבודה זרה היו אבותינו ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו. פירוש, שמתחלה קודם מתן תורה היו אבותינו מזככים גופם על ידי עבודות אחרים לה' שנקראו זרים ממצות ה' כנ"ל, ועכשיו קרבנו המקום לעבודתו, פירוש שקירב אותנו בקירוב גדול שיהיה הזיכוך על ידי מצות הקדושים ולא על ידי עבודות אחרים וזרים.

וזהו שרמזו רז"ל (סנהדרין נו:) אין צו אלא עבודה זרה, ואיתא בזוה"ק (ע' זח"ג דף כז.) ע"ז ברשותייהו קיימין בתאוון אחרנין וכו'. פירוש, עבודות שהם בבחי' רשות בבחי' תאוות אחרים, תאוות עולם הזה, ואינם בבחי' מצות ה', זהו שנקרא עבודה זרה, ומזהיר הכתוב על בחי' עבודות אלו שגם הם יהיו בבחינת קדושה.

וזהו שאמר הכתוב (הושע יג ד) אנכי ה' אלהיך מארץ מצרים ואלהים זולתי לא תדע, פירוש שיהיה לך בחינת אור ה' אהבה ויראה אפילו בעסקך בבחינת ארץ מצרים, בבחינת גשמיות, גם שם תראה בחינת אלהות, ותתבונן ממנה גדולת הבורא ב"ה. ואימתי יהיה זה, כאשר אלהים זולתי לא תדע, פירוש שתדע שאין שום בחינת חיות אחר בלתי מה' שמלא כל הארץ כבודו ית'.

וזהו שאמר הכתוב הכהן המחטא אותה יאכלנה וגו'. ר"ל המחטא הוא לשון חסרון (רש"י בראשית לא לט), פירוש כשיחסר לכהן בחינת אותה אכילה גשמיות. רק במקום קדוש תאכל, שיאכל אותה בבחינת קדושה, שיתבונן בבחינת קדושה שיש בה חיות אלהית כנ"ל.

וזהו שאמרו חז"ל (יבמות צ.) הכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים, שעל ידי אכילת כהנים שאכלו במקום קדוש היינו בבחינת קדושה כנ"ל, האירו אור ה' בבעלים בבחינת אהבה לה', בבחינת תשובה, ועל ידי זה מתכפרים, שנזכה לזה אמן כן יהי רצון.